

FRENSIS BERNETTNING SIRLI BOG“ ASARIDA FLORA VA FAUNANING RAMZIY MA’NOLARI.

Adilova Fotimaxon Muxamadanasovna

Uzbekistan Tashkent Uzswlu.

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot adabiyot va san’atda tabiat, ayniqsa flora va faunaning ramziy ma’nosini o’rganadi. "Sirli bog“ kabi misollar asosida tabiiy elementlarning ijodiy asarlarning mazmuniy chuqurligi va murakkabligini qanday oshirishi tahlil qilinadi. Tabiat ramziyligi inson tajribasini atrof-muhit bilan bog’lashga xizmat qilib, bizning tabiat bilan o’zaro munosabatimiz va uning kengroq oqibatlarini yoritishga imkon beradi. Tadqiqotda pozitivizm falsafasi hamda tavsifiy tadqiqot dizayni qo’llanilgan bo’lib, induktiv yondashuv va ikkilamchi mavzuli ma’lumotlar tahlili ham kiritilgan.

Kalit so’zlar: tabiat ramziyligi, flora va fauna, adabiyot, san’at, "Sirli bog“, universal til

Annotation: This study explores the symbolic significance of nature, particularly flora and fauna, in literature and art. Using examples such as *The Secret Garden*, it analyzes how these natural elements enhance the depth and complexity of creative works. The symbolism of nature serves to connect human experience with the environment, providing insight into our relationship with nature and its broader implications. The research employs the philosophy of positivism and a descriptive research design, incorporating an inductive approach and secondary thematic data analysis.

Keywords: symbolism of nature, flora and fauna, literature, art, *The Secret Garden*, universal language

Frensis Xodjson Bernettning "Sirli bog“ nomli adabiy durdonasi tabiatning o’zgartiruvchi kuchini sehrli tarzda tasvirlagani uchun uzoq yillardan beri qadrlanib keladi. Ushbu romanning ekokritik tahlili shuni ko’rsatadiki, undagi flora va fauna shunchaki dekorativ elementlar emas, balki ekologik mavzularni ifodalovchi markaziy timsollardir. Asarning joylashuvi — Misseltvayt qasri, inson va tabiat o’rtasidagi munosabatlarning kichik modeli sifatida aks etgan. E’tiborsiz

qoldirilgan bog‘ insoniyat va tabiat o‘rtasidagi uzilishning ramzi bo‘lib, tabiat bilan bog‘liqlikdan uzoqlashishni aks ettiradi. Meri Lennoks bog‘ni qayta hayotga qaytarish orqali insoniyatning ekologik uyg‘onishini aks ettiruvchi jarayonni ifodalaydi. Bog‘dagi o‘simliklar tabiatning chidamliligini ramziy ifoda qiladi. E’tiborsiz qolgan va unutib yuborilgan bog‘, insoniyatning atrof-muhitga nisbatan loqaydligidan darak beradi. Meri bog‘ni parvarish qilar ekan, o‘simliklar tabiatning g‘amxo‘rlik va e’tibor bilan qayta tiklanish qobiliyatini aks ettiradi.

Bog‘dagi hayvonlar, jumladan, do‘stona robin qushi va tulki, inson va tabiat o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatadi. Ushbu jonzotlar barcha tirik mavjudotlar o‘zaro bog‘liq ekanligini namoyish etadi va tabiat bilan uyg‘unlik muhimligini ta’kidlaydi. Ayniqsa, robin qushi umid ramzi bo‘lib, Meri va Kolinning hayotiy o‘zgarishlarida yo‘l ko‘rsatuvchi timsol sifatida paydo bo‘ladi. Franses Xodgson Bernettning "Sirli bog‘" (The Secret Garden) klassik romanida flora va fauna chuqur ekologik ramziylikka ega bo‘lib, inson va tabiat o‘rtasidagi murakkab munosabatlarning kuchli metaforalari sifatida xizmat qiladi. Tabiat unsurlari shunchaki bezak emas, ular butun hikoya davomida muhim mavzularni ifoda etadi va shu tariqa romaning chuqur ekologik xabarini ochib beradi. Misselueyt manoridagi qarovsiz qolgan va yovvoyi o‘tlar bilan qoplangan bog‘ XX asr boshlarida inson va tabiat o‘rtasidagi aloqaning bir timsolidir. Dastlab, bog‘ jamiyatning atrof-muhitga nisbatan beparvoligi va begonalashuvi bilan bog‘liq muammolarni aks ettiradi. Bu insonning tabiiy muhitni ekspluatatsiya qilib, unga g‘amxo‘rlik qilmaganining oqibatlarini ifodalaydi. Asar qahramoni Meri Lennoks bog‘ni qayta tiklashga harakat qilar ekan, u ekologik tiklanish va yangilanishning kuchli ramziga aylanadi.

Bog‘ ichidagi o‘simlik dunyosi tabiatning chidamliligi va qayta tiklanish qobiliyatini anglatadi. Yillar davomida qarovsiz qolgan bog‘ Merining mehribonlik va e’tibori tufayli jonlanadi. Yana gullab-yashnagan atirgullar, qalin sarmahsar bilan qoplangan devorlar va yam-yashil yovvoyi gullar tabiatning g‘amxo‘rlik qilinganda qayta tiklanish qobiliyatini aks ettiradi. Bu tasvir tabiatni asrash va hatto uzoq vaqt beparvolikdan keyin ham ekotizimlarni jonlantirish imkoniyatining

muhimligini ta'kidlaydi (Kaphle 85). Bog'dagi hayvonot dunyosi, masalan, do'stona robin qushi va sirli tulki, inson va tabiat o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatib beradi. Ayniqsa, robin qushi umid va yo'l-yo'riq ramzi sifatida namoyon bo'lib, Meri va uning amakivachchasi Kolinni o'zini anglash va shifo topish yo'lida boshqaradi. Bu esa inson va tabiat o'rtasidagi uyg'un aloqalarning muhimligini ta'kidlaydi hamda yovvoyi tabiat bilan bog'lanish inson hayotida o'zgarishlarga olib kelishi mumkinligini anglatadi.

Franses Xodgson Bernettning "Sirli bog'" romanida bog'ning flora va faunasi asosiy qahramonlarning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va ularning hayotida chuqur o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. Qahramonlarning bog' ichidagi tabiat bilan munosabatlari ularning shaxsiy o'sishi va ruhiy davolanish jarayonini ifodalaydi. Ushbu o'zgarish jarayonining asosiy qahramoni — Meri Lennoks. Roman boshida erka va befarq qiz sifatida tasvirlangan Meri bog'ni kashf etgach, u o'z hayotida tub burilish yasaydi. Ayniqsa, atirgullarga g'amxo'rlik qilishi unga mas'uliyat va mehribonlikni o'rgatadi. Uning tabiat bilan bog'lanishi unda hamdardlik va hayrat hissini uyg'otadi, bu esa uning sovuqqon fe'l-atvorini eritib, boshqalar bilan chin dildan munosabat o'rnatishiga yordam beradi. Merining amakivachchasi Kolin Kreven ham bog'dagi tajribalari tufayli chuqur o'zgarishlarga duch keladi. Kolin Kreven, avvaliga tasavvurga asoslangan kasalliklari sababli to'shakka mixlangan bo'lsa-da, Merining ta'siri ostida bog'ga chiqishga jur'at qiladi. Bog'ning flora va faunasi uning uchun umid va hayotiylik ramziga aylanadi. Uning tabiat bilan muloqoti unda yangi jasorat va kuch tuyg'ularini uyg'otib, gipoxondriyasidan xalos bo'lishiga va yana yurishni boshlashiga yordam beradi.

Ben Vederstaff, qattiqqo'l bog'bon, shuningdek, bog'ning flora va faunasidan chuqur ta'sirlanadi. Dastlab vaqt o'tishiga befarq qaragan bu odam uchun robin qushi bilan bog'langan do'stlik ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Robin bilan munosabatlari uning hissiy devorlarini yorib o'tib, unga hamrohlik va maqsad hissini tuhfa etadi. Bog'ning flora va faunasi qahramonlarning shaxsiy o'sishi va ruhiy shifo topishida katalizator rolini o'ynaydi. Ularning tabiiy dunyo

bilan o‘zaro munosabatlari o‘zini anglash jarayonini rivojlantiribgina qolmay, balki hamdardlik, jasorat va bir-biriga yaqinlikni ham mustahkamlaydi. Qahramonlar bog‘ning tirik unsurlariga g‘amxo‘rlik qilar ekan, ularning o‘zi ham shifo topadi va o‘zgaradi. Bu jarayon romaning asosiy g‘oyalarini — yangilanish, bog‘liqlik va tabiatning o‘zgartiruvchi qudrati mavzularini ochib beradi. Ushbu hikoya tabiiy dunyoning inson ruhiyatiga chuqur ta‘sirini ta‘kidlaydi va tabiat bilan bog‘lanish orqali shifo topish va o‘lish mumkinligi haqidagi fikrni aks ettiradi.

Franses Xodgson Bernettning "Sirli bog“ romani ekokritik tahlil uchun boy material taqdim etadi, chunki u inson va tabiat o‘rtasidagi murakkab aloqalarni o‘rganadi. Bu klassik asar bog‘ni o‘zgarish va shifo topish maskani sifatida tasvirlash bilan birga, ekokritik nazariya va yondashuvlar bilan hamohang bo‘lib, adabiyot va ekologiya tutashgan nuqtalarga oid ilmiy muhokamalarni boyitadi.

Roman "ekologik ong" (ecological consciousness) tushunchasi bilan bevosita bog‘liqdir. Ushbu tushuncha insonlarning tabiat bilan bog‘liqligini anglashlari va atrof-muhit himoyachisi sifatidagi mas‘uliyatlarini tushunishlari kerakligini ta‘kidlaydi. Meri Lennoksning o‘zgarishi — o‘ziga qaratilgan, begonalashgan qizaloqdan g‘amxo‘r va mas‘uliyatli bog‘bonga aylanishi ekologik ong shakllanishining yorqin namunasidir. U bog‘ning flora va faunasi bilan o‘zaro munosabatlar orqali o‘zining ekotizim ichidagi rolini tushuna boshlaydi hamda o‘z harakatlarining atrof-muhitga ta‘sirini anglaydi.

Bundan tashqari, roman ekokritikaning inson va tabiat o‘rtasidagi munosabatlarga oid tadqiqotlari bilan hamohangdir. Unda tabiatning inson ruhiy jarohatlarini davolash va shaxsiy o‘lishga yordam berish qobiliyati namoyon bo‘ladi. Bog‘ boshpanaga aylangan maskandir, u inson parvarishiga javoban o‘zining yangilanish kuchi bilan ularga quvvat bag‘ishlaydi. Bu holat inson va tabiat o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik tushunchasiga mos keladi: atrof-muhitga g‘amxo‘rlik qilish insonning o‘zi va jamiyat farovonligiga xizmat qiladi.

Roman ekofeministik yondashuvlar bilan ham bog‘liqdir. Meri — bosh qahramon sifatida bog‘ga g‘amxo‘rlik qiladi va uni tiklaydi, bu esa ekofeministik tamoyillarga mos keladi. Ekofeministik nazariyada ayollarni kamsitish va tabiatni

ekspluatatsiya qilish o'rtasidagi bog'liqlik ta'kidlanadi. (Merining bog' orqali o'z kuchi va shaxsiyatini anglash yo'lidagi o'zgarishi ekologik muhofazaga ayollar qanday ijobiy hissa qo'sha olishlarini aks ettiradi.

Bundan tashqari, roman ekologik tiklanish (ecological restoration) mavzusiga ham to'g'ridan-to'g'ri bog'liqdir. Qarovsiz va yovvoyi o'tlar bilan qoplangan bog' insonlarning tabiatga befarqlik va ekspluatatsiya bilan munosabatining natijasini aks ettiradi. Lekin Meri va uning do'stlari bog'ni yangilash uchun harakat qilar ekan, bu jarayon ekologik tiklanish va qayta tiklanish imkoniyatining kuchli metaforasiga aylanadi. Hatto atrof-muhit yillar davomida e'tiborsiz qoldirilgan bo'lsa ham, uni to'g'ri g'amxo'rlik va e'tibor bilan tiklash mumkinligi romanda yorqin ifodalangan.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Alam, M. Z. (2016). Symbolism: Theory, Function, Characteristics and Dimension. 1–23.
2. Ogundokun, S. A. (2021). Functions Of Literature: A New Reading Of Six Francophone African Novels. Journal for Foreign Languages, 13(1), 281–295. <https://doi.org/10.4312/VESTNIK.13.281-295>
3. Pedersen, E. G. (2015). Symbolism, the Beginning of Modern Poetry. Procedia - Social Behavioral Sciences, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.165> 180, 593–599.
4. Putri, R. P. (2022). Natural Healing In Frances Hodgson Burnett ' S The Secret Garden Ratih Pelangi Putri. Journal of Literary and Cultural Studies, 10(1).
5. Smajli, B. (2013). Sailing to Byzantium and Byzantium of W. B. Yeats – A Symbolical Viewpoint According to the Creation of Primal Elements. Academic Journal of <https://doi.org/10.5901/ajis.2012.v2n4p223> Interdisciplinary Studies.
6. UMAROVA M. THE RELATIONSHIP AMONG THE WRITER, THE READER, AND REALITY //News of the NUUz. – 2024. – T. 1. – №. 1.9. 1. – C. 357-358.